

HASAN-AGINICA:

Božič sirote.

e pridi zvečer k nam, Francek!« je dejala popoldne pred Svetim dnevom Ljubičeva gospa Potokarjevemu Francku. »Boš videl, kako bo lepo nocoj na Sveti večer. Pride pa naš Vladimir pote, da se ne boš bal, kajne?« se mu je nasmehnila prijazna gospa in pogladila drobnoglavčka. Vedela je, da bi se Francek sam sramoval in bal kakor vsi ubožni otroci, kar jih dela še ubožnejše in neznatnejše. Zato je bila gospa z njimi tem prijaznejša ter jim je rada delila od svojega.

Francek se gospe ni bal, saj jo je vsak dan videl. Bili so si sosedje. Pokimal ji je z glavico in tekel pravit mamici.

Frančkova mamica je snažila borno stanovanje, ki pa je bilo vedno čedno, da bi se Božič ne ognil njene uboge hišice. Ta in pa vrtič okolo nje — to je bilo vse njeno imetje. A največje bogastvo je bil Potokarici mali Francek. Siromašna na imetju, je bila bogata na srcu. Zato pa je bil Francek deležen vsega tega bogastva, in mamičina ljubezen do njega je bila nepopisljiva. Francek je sedel na klopco in zrl v mamico. Bil je najrajši pri njej, kakor bi čutil, kdo mu je nad vse dober in kje ga čaka sreča. Mamica mu je pripovedovala tako lepih stvari, da je Franckovo srcece kar poskakovalo.

Danes pa mamica ni bila tako vesela kakor navadno. Vedno se je ozirala po otroku in skrivaj obrisala solzo, ki se je prikradla v oko. Francek pa ni čutil in slutil gorja, ki tare mamico in ki čaka tudi njega — siroto. Zagledal se je v okno, ob katerem so slovesno-počasi padale snežinke. Tako slovesno, kakor bi ne hotele motiti svetega večera, ki se je z nebeških višav polahko spuščal na zemljo.

»Kako lepe mucike padajo!« je vzkliknil veselo Francek. Ta vzklik je predramil mamico iz njenih težkih misli.

»To so snežinke, Francek! Delajo pot angelčkom, ki nocoj priplavajo iz nebes pod vsako okno! Zato pa morajo biti šipe čiste kot luč, da bodo mogli gledati v sobo. Vse bodo videli: kje so dobri otroci, kje slabi, kje ubožni. Obrisali bodo solze z lic žalostnih in vlili upanja v trpeča srca. Pa bodo povedali v nebesih Jezuščku, kar so videli, in ta bo poslal v vsako hišo, kar kdo potrebuje in kakor zasluži. Na Božič mora biti vsakdo vesel.«

Potokarica je umolknila. Francek je rad poslušal svojo mamico. Tudi zdaj je sedel k njenim nogam — mamica je bila svoje delo končala in sedla — se naslonil na njena kolena in prosil: »Še, mamica, še! Povej še kaj lepega!«

»Bom povedala, Francek, bom!« je dejala žalostno mamica. »Nekaj lepega, toda ne veselega!«

Francek se je še bolj stisnil k mamici. »Nekaj tako lepega, da je zapisano z zlatimi črkami v naših srcih, in tako žalostnega, da se oko crosi, če se misel ustavi ob tem.«

Vzela je Franckove drobne ročice v svoje tople materinske roke in pripovedovala: .

Pred nedavnim časom sta živela dva srečna človeka, oče in mati, v prijazni hišici. Na vrtiču okolo hiše so cvetele najlepše cvetice. Očetovo oko je ob poletnih večerih tako rado počivalo na pestrem cvetju. Po vrtu je kobacal in se igral majhen fantek, njiju edinček. Varovala in ljubila sta ga kakor punčico svojega očesa. Trudila sta se in delala, da ustvarita svojemu ljubljenu srečno bodočnost. S kakim veseljem je odhajal oče ob jutrih na delo! Spremljale so ga nedolžne sinkove oči in lju-beče srce dobre žene. S smehom na licih se je vračal zvečer, in vsa hiša je nanovo oživela. Vselej je prinesel sinčku kaj s seboj. Tiho in srečno so živeli, in nič ni motilo njihove sreče.

Kar hipoma pa je bruhnilo kakor iz ognjenega žrela: vojna! Razlila se je po vsem svetu, prišla v vsako mesto in vas, stopila v najzadnjo hišo. In s seboj je odnesla najlepše in najdražje. Z njo je odšla tiha sreča.

Žalostno je postalo po hišah. Mamice so skrivaj brisale solze ter delale in delale. Otroci so plaho gledali. Ni bilo več očetov - gospodarjev. Odšli so s težkim srcem v vojno, ne vedoč, se li kdaj povrnejo med svoje drage. Tudi oni srečni oče je odšel. Ostavil je ubogo mamico s sinčkom samo v togi in bedi. Ni bilo več veselega smeha v hiši, ne pestrega cvetja na vrtiču. Bleda in tiha je odhajala zdaj mamica na delo in jemala s seboj v naročju malega sinka. Solze so uplahnile njeno lice, skrb in žalost sta izorali vanje svoje brazde.

Mnogo jih je odšlo v vojno, a vrnilo se jih je malo. Kri je tekla v potokih, topla, človeška kri. Možje in fantje so padali pod krogliami kakor snopje na njivi. Mesta so se rušila, vasi so ginile s površja, gozdovi so razpadali. Beda je potrkala na vrata hiš, kjer so se zdaj trudile samo matere z nebogljeno deco. Vsepovsod smrt in beda.

Nekateri bojovníki so se vračali bolni in ranjeni. Oni srečni oče je odšel, a se ni vrnil nikdar več. Prišlo je na mamico pisanje, da se je boril hrabro in padel kot junak za domovino. Njegovo ime ostane nepozabno.

Mamica je ostala s sinkom sama na svetu. Zaklenila je vso veliko bol in srečo nekdanjih dni v svoje srce, se oprijela dela in bila odslej sinku oče in mati...

Mamičina glava je zdrknula na Franckovo, grenka solza se je izgubila med svetlimi laski. Tišina je vladala v sobi. Le snežinke so rahlo polzele po steklu. Ali so trkali angelčki? —

Ko se je dodobra znočilo, je res prišel Ljubičev Vladimir po Francka. Mamica ga je oblekla v nedeljsko suknjico in zavila v toplo ruto. »Le vesel bodi, Francek!« mu je naročala, »in nič se ne boj!«

Ljubičevi otroci so z veseljem sprejeli Francka. Zorka mu je odvila ruto, Milica mu je poravnala laske, Marijan mu je pa prinesel bonbončkov. Otroci so z veliko nestrpnostjo pričakovali angelčka. Zorka je bila posebno neučakljiva. Vsak hip je odpirala vrata, se li ne čuje česa na hodniku. Prišla je gospa Ljubičeva in prinesla otrokom mleka.

»Le pridni bodite, otroci! Angelček kmalu pride. Nocoj ima obilo dela in k onim, ki so najbolj nestrpni pride najkasneje.«

Otroci so se umirili. Razkazovali so Francku svoje igrače in se igrali. Naposled se razlegne droban glas zvončka po hiši. Prijeli so Francka v svojo sredo in stekli po hodniku. Vedeli so že prej, kje bo božično drevesce. Tista soba je bila zadnje dni vedno zaklenjena, in hodili so mimo nje po prstih kakor mimo svetišča.

Vrata te sobe so bila sedaj nastežaj odprta, in svetla luč se je razlivala skozi nje. Otroci so obstali. Na vratih je stal gospod Ljubič v vojaški uniformi in razprostrl svoje roke. Otroci so z veselim vzklikom stekli k očetu. To je bilo prvo božično darilo. Oče je bil prišel pred par urami na dopust, in iznajdljiva mamica ga je skrila v oni skrivnostni sobi, da iznenadi otroke.

Francek je začudeno gledal. Ni se mogel domisliti, da bi bil on kdaj koga klical: oče. Pa gospod Ljubič ni pregledal Francka. Prijel ga je za eno roko, gospa za drugo in sta ga odvedla k božičnemu drevescu. Tam so se že radovali Ljubičevi otroci in ugibali, kaj neki je v onih zavitkih, ki so bili nakupičeni pod drevescem. To je bilo vse polno drobnih lučk in lepega nakitja, ki se je bleščalo kakor samo zlato. Otroci so skakali okolo drevesca in na glas dajali duška svojemu veselju. Gospa je prišla zavitek za zavitkom in razdelila otrokom darila. Tudi Francek je dobil svoj zavitek. V njem je bila topla oblekca, čreveljčki in čepica. Pa tudi igrače in še nekaj za mamico.

Ko so se otroci nagledali svojih daril, jih je odvedla gospa v kuhinjo. Tu so dobili gorkega čaja in dobrega kruha. Francku je še odrezala velik kos, da ga ponese domov mamici. Zopet so ga toplo ogrnili, in Ljubičeva dekla je odnesla njega in darila domov. Ko sta bila že na pragu, je pritekel za njima Vladimir in dejal:

»Francek, na še mojega konja. Ker nimaš več očeta!« je dostavil.

Potokarica je bila Francka in daril vesela. Francek pa nič kaj. Prosil je mamico: »Spat!«

* * *

Ko je drugo jutro mamica oblačila Francka, se je ta hipoma oglasil: »Mamica!«

»Kaj, Francek moj?«

»Ljubičev Vladimir je rekel, da nimam več očeta. Zakaj ne, mamica?«

Dvoje otožnih oči se je resno uprlo v prestrašene materine. Mamica je vzela Francka v naročje, težko pogoltnila in dejala:

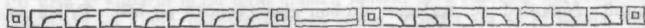
»Sinoči sem ti povedala pripovedko, Francek. O dveh srečnih ljudeh. O očetu, ki je šel na vojno, o mamici in sinku, ki sta ostala sama na svetu. Oni srečni oče, ki je moral na vojno in se ni več vrnil, je bil tvoj oče, Francek! Ona tiha, bleda mamica sem jaz, in fantek, ki se je igral okolo hiše — to si ti, Francek!«

In otrok je vse razumel. Ovil je mamici drobni ročici okrog vratu in naslonil glavico na njene prsi.

»Ti ubogi, zlati moj otrok!« je dejala mamica.

»Moja, moja mamica!« je dihanil Francek. —

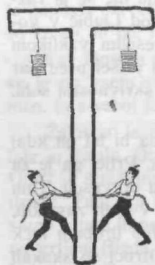
In mamica in sinček sta plakala na sveti božični dan...

IVO TROŠT:

Riba in prešič.

Basen.

olst prešič je ril po blatu ob potoku in se ni zmenil za ribo, ki je plavala nedaleč v bistri vodi ter se igrala s solnčnimi žarki.

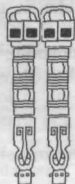
»Ali me ne občuduješ, kako sem lepa, čista, vedno umita, vsekdar v najlepši vodi! Ti, seveda, tega ne umeš, ko si vsak dan v gnojnici in blatu. Celo umazanega, nečednega človeka zmerjajo s prešičem in primerjajo s svinjo.«

Prešič dvigne rilec, zakruli, pomežikne z zadovoljno zročimi očmi, napol zakritimi v ščetinah, ter strese z ušesi, kakor da ni dobro slišal, ker je bil zamisljen v drug posel, potem šele odvrne počasi: »Vse res, kar govoriš, lepota! Res je pa tudi, da človek vselej pljuje, kadar uživa tvoje meso, ker se boji koščic: a ko se masti z mojo pečenko, si slastno oblizuje prste, če se je le doteknil jedi. Hm!«

Ribi ni bila všeč ta resnica, prešiču pa ni bilo za njeno zamero; nadaljeval je svoje delo.

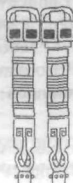

Jesenska pesem.

*Kaj stojiš, drevo, tako samotno;
Kje so listi, tvoji lepi listi?
»Ni jih več, z vetrovi v daljno stran
šli so trudni si domù iskat...«*

*Kaj stojiš, naš dom, tako osamljen?
Kje so otec, majka, bratje, sestre?
»Ni jih več, z vetrovi v daljno stran
šli so trudni si domù iskat...«*

Davorinov.